

FRANT. HYBL.

BULHARSKO PO VYMŘENÍ ASĚNOVCŮ.

Za úpadku říše byzantské, jenž nastal po smrti posledního mohutného Komnena Manuela (1180), vzmohli se na balkánském poloostrově k politické důležitosti jižní Slované, kteří až dosud stáli v područí východního imperia. Vznikl soustředěný stát srbský činností velikého župana Štěpána Nemanje (1171—1196), obnovena povstáním bratří Petra i Asěna r. 1186 říše bulharská. Pohroma, kterou říši byzantské přineslo čtvrté tažení křížové, prospěla zejména Bulharům. Zatím co Srbsko v těsnějších hranicích pozvolna se rozvíjelo, Bulhaři brzy rozšířili moc svou po celém poloostrově. Jejich car Kalojan (1196—1207) opanoval větší část Thrakie i Makedonie, car Jan Asěn II. (1218—1241) pak vítězstvím nad epirskými Řeky dal říši rozsah, jaký měla jediné za dnů slavného Symeona dotýkajíc se moří Egejského i Adriatického, ano zanášel se smělými plány učiniti středem svého panství sám Cařihrad. Ale brzo se ukázalo, že Bulhaři tenkrát už nestačili zaujmouti velmocenské postavení na poloostrově a že život řecký nepozbyl dosud své síly. Obnova říše byzantské vyšla z Malé Asie, z císařství nikejského. Císař Jan Vataces († 1254) odňal Bulharům za nezletilých synů Asěnových Kalimana I. (1241—1246) a Michala Asěna Makedonii i větší díl Thrakie.

Také na druhé straně měli Bulhaři souseda, který povážlivě ohrožova rozvoj jejich moci. Říše uherská od opanování Chorvatska krok za krokem postupovala v šíření své moci na poloostrově. Králové uherští uvedli již ve XII. století pod svou vrchní moc Bosnu,

ve XIII. stol. i Chlm (Hercegovinu) a přijali (poč. XIII. stol.) i titul králů srbských, ač skutečné moci nad zemí tou neměli. Na druhé straně obsadili v 1. polovici XIII. stol. západní Valašsko, kde zřídili banát severinský a okolo r. 1254 i část nynějšího Srbska, totiž krajinu při Sávě mezi dolní Drinou a Moravou v poříčí Kolubary, zvanou Mačvu. Po vymření Asěnovců zasáhli hluboko i do osudů Bulharska.

V Bulharsku po velikých ztrátách utrpených od Řeků vzchopila se strana bojovná r. 1253, ale ne proti Řekům, nýbrž proti Srbsku. Mladičský, sotva dospívající car Michal Asěn spojil se s úmyslem výbojným s Dubrovčany, kteří měli tehdy jakési spory se srbským králem Štěpánem Urošem I. (1243—1276). K spolku tomu přistoupil i župan chlumský Radoslav.¹ V nastalé válce Bulhaři vtrhli do Srbska, pronikli až k Limu a poplenili tamní krajinu, ale brzy zjednaní mír² (1254). Také s Uhry nežili tehdy Bulhaři v dobré shodě, jak vysvítá z listu psaného r. 1254 od krále Bely IV. k papeži.³ Nedošlo sice, pokud víme, k žádné srážce, oba státy však stály k sobě nepřátelsky.

Ale v téže roce v politice bulharské nastal obrat. V list. 1254 zemřel energický císař nikejský Jan III. Vataces a nastoupil chorobný jeho syn Theodor II. Laskaris. Třeba že měl za manželku sestru cara Michala, Bulhaři ihned zanechavše různé s Uhry a se Srby počali válku proti Řekům, jejímž cílem bylo opanovati kraje nedávno ztracené. Válčeno po tři léta, ale Theodor II. zase odňal Bulharům vše, čeho se v té době zmocnili.⁴ — A tu zasahuje poprvé do dějin bulharských jedna z nejzajímavějších osobností

(1) Listiny o tom jsou u Šafaříka, Památky dřevního písemnictví Jihoslovánův, 2. vyd. (Praha 1873), Okázky obč. písemnictví, str. 16—23 a u Miklošiče, Monumenta serbica, Vid. 1858, str. 35 slď.. O výbojných úmyslech cara Michala svědčí slova: „ako Bog pomože tvojemu svētumu carstvu i primeš. Rašku zemlu s usemi prideli...“ Vedle cara samého vystupuje tu jako důležitá osobnost jeho svak sebastokrator Petr (srv. níže).

(2) O poplpení krajiny na Limu mluví listina krále Uroše, daná klášteru sv. Petra u Bjelopolje ve Spo-

meniku srb. akademije, III., str. 8. Že mír již r. 1254 byl ujednán, vysvítá odtud, že Uroš I. Dubrovčanům v srp. t. r. potvrdil všechna privilegia (Miklošič, 40).

(3) Cum regnum Hungariae per pestem Tartharorum pro maiori parte in solitudine sit redactum et quasi ovile sepibus sit infidelium generibus circumseptum, upote Ruthenorum et Brodniceorum a parte orientali, Bulgarorum et Boznensium haereticorum a parte meridiei. Theiner, Mon. Hung. I., 230.

(4) Jireček, Dějiny národa bulharského, 228.

slovanského středověku, muž, který svým původem i svými osobními i rodinnými svazky stal se na ten čas živým pojítkem všech kmenů slovanských, — Rostislav Michajlovič, bán Mačevský.¹ Pocházejí z rodu ruských knížat černigovských, uchýlil se za vpádu tatarského do Uher, pojal r. 1243 za manželku Annu, dceru Bely IV. a objevuje se od r. 1254 v listinách, jako bán Mačvy; vedle toho spravoval Usoru a Soli v dnešní Bosně, maje při tom postavení značně nezávislé. Jako tchán cara Michala sprostředkoval (snad z jara 1257) mír s Řeky. Třeba že zjevuje se v dějinách bulharských teprve při této příležitosti, přece sotva pochybíme, přičteme-li mu vliv na celou protireckou politiku cara Michala počínajíc r. 1254. Mladý car pojal nepochybně brzy po r. 1254 jeho dceru za manželku² a dal se vésti vlivem tchánovy uherské politiky. Svědčí o tom i ta okolnost, že on jest jediný panovník bulharský, který razil mince s nápisem latinským.³

Nezdar války proti Řekům a patrně vůbec zmíněný vliv Uher u dvora bulharského měl vážné následky uvnitř říše. V pravoslavném Bulharsku, jež celým svým vnitřním životem tkvělo v ovzduší řeckém, sblížení se západem narazilo na odpor, zvláště když provázeno bylo nezdarem. Takové jest asi pozadí následujících událostí, o nichž zachovaly se nám pouze suché zprávy u děje-

(1) Srv. o něm článek *Palackého* v Čas. Č. Mus. 1842 (Radh., II., 272) a *Palauzova* v Žurn. min. nar. prosv. 1851, 71. Mezi oběma jest neshoda týkající se poměru Rostislavova k bulh. carovi. U byz. historika Akropolity totiž tchán cara Michala sluje prostě Ράσος Ούρος, jmenuje se však zetěm krále uherského. Proti staršímu stotožňování tohoto Rosa Ura s Rostislavem vyslovil se *Palacký* z toho důvodu, že Rostislav oženiv se teprve r. 1243 nemohl ještě býti tchánem cara Michala. Naproti tomu *Palauzov* hájí starší mínění. K *Palackému* přidal se *Golubinskij* (Краткія очеркы истории православныхъ церквей Москва 1871, 219) a *Jireček* v Děj. nár. bulh., který však později od něho odstoupil. Novou zmínkou o Rostislavovi v listech cís. Theodora II. (srv. *Jireček* v Arch. f. slav. Phil. XXI., 622) totožnost

Rosa Ura s Rostislavem jest úplně prokázána. — Pojednání uh. historika *Wenczela* o Rostislavovi není mně bohužel přístupno.

(2) Z manželství Rostislavova s Annou známy jsou 4 děti: synové Michal a Bela a dcery Kunhuta, manželka českého krále Přemysla II., a Gryfina, manželka polského knížete Leška II. Dle toho, co nahoře jest řečeno, bylo by předpokládati ještě jednu dceru jinak nezmiňenou, jejíž osudy nejsou známy, dceru patrně nejstarší, když provdána byla již před r. 1257. Ale snad možno aspoň otázku si položit: nebyla naposled česká královna Kunhuta (její narození musíme rovněž klásti co nejblíže k r. 1243) v dětském věku zasnoubena carovi bulharskému, tehdy rovněž nedospělému?

(3) *Jireček*, Děj. bulh. 366.

pisců řeckých.¹ R. 1257 byl Michail podle vypravování Akropolitova zavražděn od svého příbuzného² Kalimana, jenž spikl se proti němu s některými občany hlavního města Trnova. Kaliman dal se prohlásiti carem a zmocnil se i mladistvé manželky zavražděného. Matka Michalova Irina, dcera epirského „císaře“ Theodora, která kdysi za nezletilosti svého syna vedla vládu, uchýlila se do kláštera.³ — Kaliman II. netěšil se však dlouho ze zdaru svého násilného činu. Rostislav Mačevský na zprávu o krvavém převratu v Bulharsku na ručest přitáhl s vojskem, snadno obsadil za rozháraných poměrů Trnovo a dceru vzal zpět. Kaliman II. na útěku zabit.⁴ Jeho smrtí vyhnul slavný rod Asěnovců.

A tu nastávají záhady o tom, co následovalo, neboť prameny řecké se neshodují a domácí zprávy dosud se neobjevily. Akropolita v dalším pokračování vypravuje, že velmožové bulharští, když nebylo zákonem oprávněného nástupce na trůn, shromáždili se na sněm a zvolili ze svého středu carem Konstantina, syna Tichova.⁵ Ale mladší současník Pachymeres, jehož zprávy jinak jsou vždy spolehlivé, a pozdější Nikiforos Gregoras uvádějí na jeviště jinou ještě osobu. Širší a jasnější vypravování Gregorovo⁶ o té věci zní asi v ten smysl, že po smrti Michala Asěna zmocnil se vlády manžel jeho sestry Myces (*Μυρξής*), který však jsa povahy zženštilé brzo pozbyl veškeré vážnosti. Za takých okolností povstal proti němu za souhlasu celého národa Konstantin, přijímám Tich, vypudil jej z Trnova a přinutil jej k útěku.

(1) Jsou to Jiří Akropolites (zemřel 1282), příbuzný císařského domu, který byl nějaký čas i nejvyšším kancléřem, svoji *Χρονική συγγραφή* obsahující události let 1203 až 1261, Jiří Pachymeres (nar. 1242 — † ok. 1310), který rovněž zastával vysoké státní úřady a pokračoval v díle Akropolitovy až do roku 1308, a polyhistor Nikiforos Gregoras (nar. 1295, zemř. před r. 1360) se svým dílem *Φωμαϊκή Ιστορία* líčícím události let 1204—1355.

(2) Obvyčně se tento Kaliman pokládá za syna sevastokratora Alexandra, bratra císaře Asěna II. (viz Děj. bulh. 230), ač přímých důkazů pro to není.

(3) V starobulh. pomeníku pje

se věčná pamět „Irině blagočestivěj materi christoljubivago carě Michaila narečenněj vž mnišskom obrazě Xení.“ (Vyd. Popruženkov v Izvěstijach rusk. arch. instituta II. 1897, str. 72.)

(4) Akropolita u Migne, Patrologia graeca 140 col. 1173. Ve výtahu u Strittera, Memoriae populorum etc. II., 2, 732.

(5) *Ἐπεὶ δὲ ἔφημος ἐπαναλείφθη κληρονόμου γνησίου ἢ τῶν Βουλγάρων ἀρχῇ, ἐπιόντες οἱ προύχοντες εἰς βουλὴν τὸν τοῦ Τοίτζου υἱὸν Κωνσταντῖνον εἰς τὸ ἄρχειν αὐτῶν ἀναδείξασθαι ἐβούλευσαντο.* Akrop. I. c. 1174.

(6) Pachymeres u Migne 143, col. 800, Gregoras tamže 148, col. 185 sld. U Strittera II., 752 sld.

Novější historikové různě se postavili k této záhadě. Golubinskij a po něm Jireček¹ uznali odpor v obojích zprávách za nesmířitelný a pak zcela přirozeně přidrželi se Akropolity, jakožto současníka a částečně i účastníka tehdejších událostí; bylť Akropolita r. 1260 císařským vyslancem na dvoře Konstantinově a byl od něho s velikou obřadností přijat. Jiní, jako ze starších Palauzov, později Makušev, Ruvarac, Pavlovič, Wertner, Pauler a j.² přijali obě zprávy a snažili se uvést je ve shodu.

Ponechávající prozatím stranou otázku o osobnosti Konstantinově i Mycesově, všimněme si nejdříve všech okolností před událostmi vylíčenými i po nich, zkrátka celé situace. Z toho, co bylo řečeno o posledních letech cara Michala Asěna, vysvítá, že on svým sňatkem i směrem své vlády přivinul se k Uhrám a k západu, a že ta věc v Bulharsku sama sebou a hlavně vnějšími neúspěchy vzbudila nespokojenost. V čelo nespokojenců postavil se Kaliman II. Avšak po smrti Michalově přitřhl do Bulharska tehán jeho Rostislav, obsadil Trnovo a stal se na čas pánem situace. Máme se domnívati, že spokojil se pouze osvobozením své dcery a pak klidně odtáhl ponechávaje stranou všechny zájmy své nové vlasti uherské, k níž byl svazky rodinnými připoután? Jest těžko předpokládati tak jednoduchý průběh událostí. Naopak, jistě že hleděl za dočasného zemlení strany protivné uvést na trůn bulharský osobu, jež by zaručovala trvání dosavadního zevněpolitického stavu a za takovou musíme pokládati Mycesa. Toho ovšem nemohla snést strana druhá klidně a také císaři Theodoru II. nebylo možno nečině přihlížeti k šíření politického vlivu uherského na Balkáně. — Tento předpoklad potvrzují všechny následující události. Z pramenův uherských dovídáme se o několikaletých bojích mezi Uhry a Bulhary, o výpravách Uhrů nejen do Bulharska, nýbrž i na území řecké, aniž jsou nám známy jejich příčiny. Nejjednodušší

(1) Golubinskij, o. c. 219, *Jireček*, Děj. bulh. 232. O Mycesovi domnívá se *Jireček*, že jest to vlastně zmatkem obestřený Michal Asěn (určitě se o té věci vyslovuje v ruském vydání Děj. bulh. Oděsa 1878, str. 352 a 359).

(2) *Palauzov*, I. c., *Makušev* v re-censi *Jirečkových* Dějin Žurn. min.

nar. prosv. 1878, *Ruvarac*, Прилошки к обяснењу извора српске ист. Glasnik srb. akademie 49 (1881), str. 17, *Pavlovič*, Три потомка Немањина тамже 57 (1884), str. 149, *Wertner*, Glossen zur bulg. Zaren-Genealogie, Ung. Revue XI. (1891), str. 27, *Pauler*, Българските военни походи на Стефана V., Sbornik bulh. ministerstva 7 (1892), str. 431.

výklad nalezneme, uvedeme-li tyto boje v souvislost s domácími rozbroji v Bulharsku, že totiž ona tažení uherská směřovala proti vítězí straně Konstantinově, straně, chceme-li tak říci, řecké. — Mlčení Akropolitovo o Mycesovi netřeba tak těžce vážiti, rovně jako Pachymerovo a Gregorovo mlčení o násilném konci Michala Asěna a výpravě Rostislavově; zmiňují se zajisté spisovatelé ti o věcech bulharských jenom mimochodem, k nejnnutnější informaci řecké zevní politiky a podávají jenom to, čeho vidí se jim třeba k souvislosti. Nad to byl Akropolita až příliš účastníkem, než aby účastenství jeho nebylo zůstavilo stopy i v jeho spise. Už ta okolnost, že strana Konstantinova, jak ještě z dalšího bude patrné, byla stranou řeckou, vysvětluje mnoho. Řecký trůn přirozeně neuznával změn provedených vlivem Rostislavovým, pro něj trůn bulharský i po dosazení Mycesově byl uprázdněn, a v tomto smyslu pojímal ovšem věc i Akropolita, který r. 1260 navázal s Konstantinem přátelské styky. Tak rozuměti jest jeho slovu „*γυνήστω*“; nebylo nástupce z rodu Asěnovců. Myces, posazený na trůn vlivem uherským, a jak snad můžeme přijmouti, i proti vůli většiny národa, nebyl v jeho očích řádným panovníkem. Pozdější spisovatelé Pachymeres a Gregoras pohlíželi ovšem na věc tu se stanoviska více historického, jmenovitě když poměry se později změnily a Myces utekl se k Řekům.

Není tedy třeba ve zprávách řeckých hledati odpor zásadní; zpráva Pachymerova a Gregorova jsou doplněním vypravování Akropolitova. Ovšem nedovídáme se ani sloučením všech tří podání řeckých autorů všeho, co se tehdy stalo. Zdá se, že Rostislav nespokojil se pouze uvedením na trůn knížete, který by byl oddán Uhrům. České prameny zmiňující se o něm v době pozdější, nazývají jej „*dux Bulgarorum*“ a „*imperator Bulgarorum*“, ¹ ba Rostislav sám tituluje se v jedné listině „*dux Galaciae ac imperator Bulgarorum*“.² Že pak to nebyl pouhý prázdný titul, vysvítá z listu krále Přemysla II. k papeži z r. 1260, v němž mezi účastníky česko-

(1) ... princeps regni Bohemiae duxit in uxorem Cunegundam, filiam Rostislai, ducis Bulgarorum (Cont. Cosmae, Pram. děj. čes. II., 297). Podobně Neplach (Pram. III., 474); Pulkava (Pram. V. 175) nazývá pol-

skou kněžnou Gryfinu „*filia imperatoris Bulgariae*“.

(2) Cod. dipl. com. Zichy I., 3 mně nepřístupný. Srv. *Wertner*, Ung. Revue XI., str. 22, pozn. 1.

uherské války r. 1260 jmenuje na straně uherské i Bulhary.¹ Souditi tu na pomocný sbor, který by byl snad Myces poslal Uhrům, nezdá se býti vhodné, neboť Myces byl, jak z dalšího bude patrné, tehdy asi již v takové tísní, že nebylo mu možno posílati pomoc jinam. K vysvětlení tu může vésti domněnka, kterou vyslovil již Jireček a určitěji Pauler,² že totiž Rostislav tenkrát asi obsadil trvale krajinu braničevskou. Braničevo, staré Viminacium blíž. nyn. Požarevce, bylo tehdy střediskem kraje ležícího při Dunaji vých. od ústí Moravy, který v té době měl obyvatelstvo bulharské. Za Jana Asěna II. Braničevo náleželo ještě Bulharům³, v 2. pol. XIII. stol. objevuje se však pod panstvím bývalého srbského krále Štěpána Dragutina, který po svém odstoupení s trůnu (1282) obdržel od příbuzného dvora uherského někdejší území Rostislavovo.⁴ Pechod Braničeva z moci bulharské pod svrchovanost uherskou spadající podle toho do let 1241—1282, připojení lze nejvhodněji k událostem právě líčeným.

Tažení Rostislavova do Bulharska r. 1257 mělo tedy za následek ztrátu této krajiny a dosazení stranníka uherského Mycesa na trůn bulharský. Osobnost tohoto muže zahaluje „непропускаемая тайна“, jak praví Palauzov, a není možno vysloviti o něm leč domněnky. Podle svědectví řeckých pramenů byl zetěm Asěna II. Asěň měl z druhého manželství (o dítkách z prvního manželství nevíme ničeho) s dcerou uherského krále Ondřeje II. dcery Helenu, manželku císaře Theodora II. Laskara, a Thamaru, již dvůr Nikejský v době nezletilosti cara Michala žádal za manželku pro pozdějšího císaře Michala Paleologa, ale bez konečného výsledku. Z třetího manželství s Irinou, dcerou „císaře“ epirského Theodora, byly dcery Marie a Theodora č. Anna.⁵ Mimo to i manželka srbského krále Štěpána Vladislava (1234—1243) byla dcera Asěna II.,

(1) List. dto. 8. říj. 1260, *Emler*, Regesta II., 103.

(2) *Jireček*, Děj. bulh. 233, pak též v Arch. f. slav. Phil. XXI., 623, *Pauler*, I. c. 431.

(3) Privilegium Asěna II. Dubrovčanům v Šaf. Pam. (Ukázky obč. pís. 2), u *Miklošiče* str. 2. Lístina připisuje se tam Asěnovi I., ale jest ve skutečnosti od Asěna II., srv.

Děj. bulh. 220. O národnosti tamního obyvatelstva ve středověku viz Děj. bulh. 94. Nejnovější vydání od Iljinského v Izv. rusk. arch. instituta VII. 1902, str. 23.

(4) Srv. *Jireček*, Die Handelsstrassen u. Bergwerke von Serbien u. Bosnien v Abh. d. kgl. Ges. d. Wiss. Praha 1879, str. 35.

(5) *Wertner*, Ung. Revue XI., 18 slđ.

snad z prvního manželství. — V úmluvě cara Michala Asěna s Dubrovčany z r. 1253 připomíná se sevastokrator Petr jako zeť cara Michala, ale slovo „zeť“ musíme zde pojmovit ve smyslu svak, protože Michal tehdy nemohl míti provdané dcery.¹ Wertner velmi pravděpodobně soudí, že Petr byl manželem Thamary, neboť dcery z třetího manželství byly tenkrát ještě nedospělé. Tohoto Petra pokládají Ruvarac a Pavlovič za totožného s Mycesem.² — Ale vyskytla se i jiná domněnka. Již uherský historik Fessler a po něm Palauzov³ soudí na Michala, staršího syna Rostislava mačevského, který by byl měl za manželku buď Marii nebo Theodoru. Domněnka poslednější zdála se dříve míti mnoho lákavého do sebe, ale později ukázala se její nemožnost ze zmínek, jež o Michalovi čteme v listinách uherských.⁴ — Nezbyvá tedy nežli buď pokládati Mycesa za jednu osobu se sevastokrátorem Petrem, anebo viděti v něm jiného zetě Asěnova, manžela některé z dcer třetí manželky, jak činí to Wertner.⁵ Mám za to, že velikou pravděpodobnost má do sebe domněnka, již vyslovili Ruvarac a Pavlovič. Ze smlovy Dubrovčanů s carem Michalem Asěnem r. 1253 vysvítá, že sevastokrator Petr tehdy samostatně spravoval zvláštní nějaké území v říši bulharské a Jireček neoprávně soudí, že on asi byl hlavou strany bojovné.⁶ Je-li správná domněnka, že manželka jeho byla pravě Thamar, neteř krále Bely IV., pak tím lépe vysvětloval by se jeho sklon k Uhrům. Spravoval-li již v l. 1253-54 samostatně zvláštní území, jak z pluralitního označení v listině jde na jevo, dosti značné, nebylo

(1) Asěnova druhá manželka, princezna uherská, zemřela r. 1237. Narození dítek z třetího manželství spadá tedy do let 1238—41. U *Jirečka* Děj. bulh. v rodokmenu na str. 231 Petr přehlédnutím uveden jako manžel dcery Michala Asěna.

(2) Ruvarac v *Glasniku* 49, 17, Pavlovič tamže 57, 149.

(3) *Fessler*, *Gesch. Ungarns*, *Palauzov*, I. c.

(4) Jsou to zejména listy pap. Urbana IV. z r. 1264 u *Wenczela*, *Codex dipl. Arpadinus III.*, str. 99 a 101; papež tam ujímá se záležitosti Anny, vdovy po Rostislavovi, a jejich „sirotků“ Michala a

Bely, k nimž v prvéjší listině i výslovně se obrací. Mimo to upozornil *Golubinskij*, o. c. 219 na nemožnost sňatku mezi Michalem a sestrou jeho svaka Michala Asěna dle církv. práva pravoslavného.

(5) *Ung. Revue* XI., 27. Není mi jasno, proč *Wertner* s takovou určitostí bez udání pramene jmenuje Mycesa manželem Marie.

(6) V listině z r. 1253 území Petrovo několikrát se zmiňuje, na př. (kupci) „ježe prichodetъ въ земле svetogo ti carstva i въ земле zete svetogo ti carstva Petra sevastokratora. *Saf. Pam.* 18. *Mikl.* 37. *Jireček* v *Ottově Slov. Nauč.* (Michal) XVII., 270.

mu nesnadno v dorozumění s Rostislavem strhnouti na sebe na čas vládu v celé říši. Jedna věc vadí ovšem této domněnce, totiž jméno *Μυτζής*, které by poukazovalo na zkráceninu jména Michail. Avšak není vyloučena možnost že máme tu činiti s nějakou přezdívkou, jež se ujala i u Řeků, jako o něco později přízvisko *Βορδοκούβας* za jméno samozvance Ivajla (v l. 1277—79), anebo se jménem rodovým. — Jinak ovšem třeba s důrazem vytknouti, že totožnost Mycesa a Petra není než domněnkou, třeba možnou a pravděpodobnou.

Myces, který podle Nikifora Gregory byl povahy zženštilé a bez schopností (*ψαθρός καὶ ἀνανδρός*), nebyl muž, aby vládu za tak mimořádných okolností získanou si udržel. Když Rostislav odtáhl a Myces zůstaven sám sobě, počala se brzy proti němu rozmáhati, patrně také vlivem řeckým, nespokojenost; přední velmožové shromáždivše se povznegli, snad poč. r. 1258 na trůn boljara Konstantina, syna Tichova. Nový car vynikal nad ostatní netoliko přednostmi duševními a tělesnými,¹ nýbrž i příbuzenstvím s královským rodem srbským. Pachymeres praví o něm, že byl rodu polosrbského,² blíže poučuje nás však o příbuzenství tom současně svědectví dokumentární. V Bojaně nad Rylou zachoval se na tamním chrámě nápis z r. 1259,³ dle něhož chrám ten vystavěn byl za vlády cara Konstantina péčí „Kalojěně sebastokratora bratručeda careva, vnuka svetago Stefana, kralě srbskago“. Tedy bratrovec Konstantinův Kalojan byl vnukem (po přeslici) srbského krále Štěpána I. Prvověnčaného (1196—1227). — Jako další svědectví o rodovém svazku Konstantina s Nemanjiči uváděla se až dosud vlastní jeho slova v listině dané klášteru sv. Jirí na hoře Virpině u Skopje.⁴ Car praví tam, že archimandrit kláštera předložil mu listiny různých dřívějších panovníků dané klášteru, mezi jinými i listiny „svetago Simeona Nemaně, děda carstva mi, Vatacě carě, Kalimana carě“. Novější spisovatelé vztahující slova „děda carstva mi“ ke jménu Štěpána Nemanje pokládali Konstantina za

(1) Φρονήσεως ἐμβριθεία καὶ ῥώμη σώματος πολλῶ τῶν ἄλλων προέχων Gregoras l. c.

(2) . . . πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἐκ Σέρβων ἐξ ἡμισείας τὸ γένος ἔχοντα ἀποκλίνουσι. Pachym. l. c.

(3) Nejnověji vydán od Lj. Stojanoviće, Зборник за историју, језик и књижевност српскога народа I., Београд 1902, str. 7. Omylem zařaděn tu k r. 1255. Nápis má léto 6767 (1259.) ale chybnou indikci (7 místo 2).

(4) Saf. Pam. 23.

vnuka tohoto velkého župana srbského.¹ Avšak tento výklad ve spojení s udáním nápisu bojanského nelze uvést v souhlas nepochybnými daty z genealogie Nemanjićů. Štěpán Nemanja měl 3 syny, nejstarší z nich, král Štěpán Prvověnčaný, 4 syny, jejichž jména i osudy životní s dostatek jsou známy; pro Konstantina, který podle kombinace obou uvedených zpráv byl by musel býti potomkem Nemanjovým *po meči*, není tu místa.² Proto srbský historik Kovačević zavrhl dosavadní výklad slov Konstantinových³ a ukázal, že slova „děda carstva mi“ třeba vztahovati k následujícímu jménu řeckého císaře Jana IV. Vataca. Konstantin sám ovšem nebyl jeho vnukem, ale nazývá se tak s jakousi dávkou honosnosti jako manžel jeho vnučky Iriny, kterou při svém nastoupení pojal za choť. — Třeba však nebyl Konstantin vnukem Nemanjovým, stál přece, jak z nápisu bojanského jest viděti, příbuzensky dosti blízko rodu Nemanjićů, a možná že rodinu jeho poutaly k Srbsku i jiné svazky, nyní neznámé, jichž týkala se slova Pachymérova o jeho polosrbském původu. Tyto svazky byly nepochybně také brány v úvahu při jeho volbě, neboť Srbsko, ač o něm za těchto událostí nečiní se zmínka, bylo přece jen mocí, s níž v domácích rozbrojích bylo třeba počítati. — Se stanoviska legitimacy měl však Myces přece jen nepopíratelnou přednost před Konstantinem, bylť zetěm Asěna II. a takorba přirozeným dědicem vyhaslé dynastie. Proto snažil se

(1) Tak z jmenovaných *Jireček* v Děj. bulh. 231, *Ruvarac* v Glasniku 49, 13. *Pavlović* tamže 57, 149 sld., *Wertner*, Ung. Revue XL., 30. Nesnáze při tom se naskytající řešeny různými domněnkami. Otec Konstantinův Tich stotožňován s domnělým synem Nemanjovým „Tohu“ u *Ansberla*, Hist. de expeditione Friderici imp. (tak *Ruvarac* a *Wertner*). *Pavlović* pokládal zase Konstantina za syna krále Štěpána I., Kalojana za syna krále Štěpána Vladislava. Ba nedávno zemřelý prof. vysoké školy bělehradské *P. Srećković* stotožnil (Glas. srb. akademie 2). Konstantina se srbským králem Štěp. Vladislavem! Avšak *Jireček* ukázal v článku Толєн, син Милослава, кнеза хумеког (Glas. srb. akad. 35) na základě nového vydání díla *Ansbertova*, že domnělý syn Ne-

manjův „Tohu“ jest vlastně Toljen (u *Ansberla*. Tolin, odtud špatné čtení Tohu), syn bratra Nemanjova Miroslava, čímž všechny podobné domněnky nadobro jsou odbyty.

(2) Synové Štěpána Nemanje jsou: král Štěpán Prvověnčaný, Vlkán, údělný kníže v Dioklitii a Trebinjsku, a Rastko, který pode jménem Sava stal se prvním arcibiskupem srbským. Ze synů krále Štěpána tři nastoupili na trůn: Štěpán Radoslav (1227—34), Štěpán Vladislav (1234—1243) a Štěpán Uroš (1243—1276), čtvrtý Predislav, klášť. jménem Sava, stal se opět arcibiskupem.

(3) V článku Жеңе и деца Стефана провенчаног (Glas. srb. akademie 60, 1901).

i Konstantin svůj nárok na trůn podepřítí svazkem rodovým.¹ Byl sice již ženat a měl děti, ale byzantské názory mravní nepřípouštěly v té věci velikých skrupulí. Dvůr řecký — jest odtud ovšem patrný také jeho zájem na průběhu věci v Bulharsku — vyšel ochotně Konstantinovi vstříc, když ucházel se o dceru císaře Theodora II. Irinu, té doby sotva odrostlou dětskému věku. Princezna tato vyhovovala jako málokterá jiná příbuzenským aspiracím Konstantinovým. Byla po matce vnučkou Asěna II., pravnučkou krále uherského Ondřeje II. a skrze svoji sestru od r. 1256 též švekrůši epirského následníka Nikifora;² sňatek s ní uváděl tedy Konstantina rázem v mnohostranné příbuzenství nejen s Asěnovci, nýbrž i s dvory řeckými, ano vzdáleně i s Arpádovci. Vydav proto první manželku i děti její za rukojmí Řekům, pojal v manželství Irinu a tím, jak praví Pachymeres, vyrovnal se právním nárokem na trůn Mycesovi.³ Neopomenul také na venek dáti výraz své pretensi na dědictví Asěnovců; jal se psáti „Asěn“ přikládaje si tak po způsobu řeckém jméno rodu vymřelého, na jehož dědictví činil nároky. — Za to učinil v carském svém titulu ústupek dvoru řeckému. Kdežto všichni ostatní panovníci bulharští užívali titulu cáře Bulharů a *Řeků* (car i samodržec všem Blŕgarom i Grkom) Konstantin v listině virpinské píše se toliko „car i samodržec Blŕgaromŕ“ a také na — nečetných ovšem — jiných památkách z jeho doby není titulu cáře Řeků (Jireček, Děj. bulh. 339). Zdá se, že vymínil si to dvůr nikejský za podporu proti Mycesovi poskytnutou a za sňatek s Irinou.

Z velmožů, kteří stáli při Konstantinovi, vedle jmenovaného příbuzného jeho sebastokratora Kalojana, ještě jeden jest znám; jest to despot Jakub Svetoslav, původem Rus, který měl statky někde v záp. Balkáně a který později ovšem vystoupil proti Konstanti-

(1) Věc ta je zároveň důkazem, že vypravování *Pachymerovo* a *Gregorovo* o Mycesovi nelze odmítnouti beze všeho. Kdyby byl Konstantin býval po úplném uprázdnění trůnu zvolen souhlasem veškerého národa za cara, nebyl by se musil dopouštět takového bezpráví na vlastní ženě a dítkách, aby si zjednal genealogickou souvislost s dynastií předchozí, a ke všemu souvislost jen nepřimou.

A císař řecký byl by mu sotva v případě tom dal svoji dceru za manželku. — Srv. motivaci jednání Konstantinova u *Gregory*, I. c.

(2) Srv. *Wertner*, Ung. Revue XI., 32. Dcery Asěna II., ač-li z nich která byla ještě neprovdána, byly asi v moci Mycesově.

(3) Další osudy této první manželky Konstantinovy a dítek jejich nejsou známy.

novi jako pretendent trůnu, až zahuben byl lstí třetí Konstantinovy manželky Marie.¹

Tak stáli tedy r. 1258 v Bulharsku proti sobě dva soupeřové, jeden mající za sebou Uhry, druhý Řeky, a nastala mezi nimi válka vnitřní. Pro nedostatek domácích zpráv není naprosto ničeho známo o bojích vedených mezi Konstantinem a Mycesem. Ze slov Gregorových vysvítá jen, že Konstantin záhy nabyl převahy, opanoval Trnovo a přinutil na konec Mycesa prchnouti do Mesembrie.² Jen že Gregoras tu patrně vytýká pouze hlavní výsledek celého boje, který vlekl se několik let; podrobnosti nejsou známy. Hojnější, ač rovněž neúplné jsou zprávy o zápletkách, jež tento domácí boj s sebou přinesl k oběma sousedním mocnostem, Řekům a Uhrům. Příčinné spojitosti musíme se však i tu pouze dohadovati.

Konstantin hned na samém počátku boje utrpěl velikou ztrátu úmrtím nikejského císaře Theodora II. (v srpnu 1258). Na trůn nastoupil tam nedospělý chlapec Jan IV., leč „vláda“ jeho netrvala dlouho. Přední tehdy státník a vojevůdce řecký Michail Paleologos strhl na se poručnictví a již v lednu 1259 dal se korunovati na spolucísaře. Skutkem tím snadno mohla nastati trhlina v přátelských stycích Řeků s carem Konstantinem, příbuzným Jana IV., prozatím

(1) Muž tento poprvé se zjevuje r. 1262, kdy Kijevskému metropolitovi Kyrillovi poslal přepis nomokanonu. Srv. *Jireček*, Děj. bulh. 237. Že přidržoval se tehdy cara Konstantina, patrně jest ze vrocení přepisu; praví se tam (*Vostokov*, Opis rukopisej rumjanc. muz. 290), že nomokanon byl přepsán r. 1262 „v den blagověrného carja Kostjantina předzřašťa stol bŕgariski povelěniem i po cěně velikago gospodina Jakova Svjatoslava, despotě bŕgarskoga.“ *Jireček* soudí (Das christl. Element in der topogr. Nomenclatur der Balkanländer, 78 v Sitzber. vid. akad. 136 pozn.), že příchod jeho do Bulharska souvisí s výpravou Rostislavovou do Bulhar a že Jakub Svetoslav byl velmi pravděpodobně (höchstwahrscheinlich) příbuzný Rostislavův. — Ale proti tomu lze uvést, že Svetoslav r. 1262 stál na straně Konstantinově; tedy na straně protiuherské — což

i pozdější uherské listiny zdají se potvrzovati. Soudil bych spíše, že Svetoslav uchýlil se do Bulharska před nájezdem tatarským, podobně jako Rostislav do Uher (kolem roku 1240). Měliť Asěnovci styky s Ruskem v době dřívější; Asěň II. za vlády cara Borila (1207—1218) zdržoval se ve vyhnanství kdesi v Rusku, a proto není nemožné, že někteří knížata ruští utekli zároveň s kuman-skými náčelníky také do Bulhar.

(2) Podle *Gregory* Konstantin povstav s lidem a šlechtou proti Mycesovi „ἐπολιόρει την Τέρνοβον ἐν ἣ τὰ βασίλεια ἦν τῶν Βουλγάρων, ὡς ἀναγκασθῆναι καὶ ἀκοντα τὸν Μυτζῆν φεύγειν ἅμα γυναῖκί τε καὶ τέκνοις ἐς ὄχυρόν τι καὶ παράλιον φρούριον Μεσημβρίαν καλούμενον“. Migne, Patr. 148. Trnovo měl Konstantin ve své moci již roku 1260 (srv. níže), Mesembrii držel Myces ještě r. 1265.

však Konstantin i Michail VIII. příliš se asi navzájem potřebovali, než aby byli mohli upustiti od dobré shody. Koncem roku 1260 (o vánocích) historik Akropolita vyslán do Trnova — Konstantin tedy v té době již hlavní město měl ve své moci — kde skvěle byl od cara Konstantina přijat a dohoda tím dle všeho utvrzena.¹

Zatím již také Uhři se vším úsilím podnikali výpravy do Bulharska, patrně aby obhájili věc svého stranníka. Vědomosti naše o těchto bojích zakládají se bohužel na nahodilých zmínkách v listinách uherských, v nichž vyčítají se zásluhy, které jednotlivci v bojích těch si získali.² Z matných těch zmínek vyplývá asi tento průběh. R. 1259, v době, kdy králevic Štěpán byl správcem Štýrska, podnikli Uhři tažení do Bulharska, pronikli až k hranicím řeckým a poplenili i část území řeckého. Ale pro situaci v Bulharsku tato výprava asi vážných následků neměla, neboť Bulhaři již následujícího roku, používající zaměstnanosti Uhrů válkou s českým králem Přemyslem II., napadli a spustošili banát severinský.³ Bela vyzval okolní šlechtu k hájení hranic, ale jeho volání nenalezlo ohlasu. Pouze taverník magister Laurentius vytrhl se svým lidem proti Bulharům, vypudil je, odňal jim kořist a četné zajatce zvěšel na břehu dunajském na šibenicích; potom zase obnovil v zemi severinské pořádek a za odměnu stal se tam bánem. Po válce s Čechy postavil se v čelo podniků proti Bulharům králevic Štěpán, jemuž

(1) Akrop. u Migne, Patrol. 140 col. 1205. Akropolita strávil při dvoře Konstantinově svátky vánoční. Bohužel praví o svém posláni toliko „τὰ προσεταγμένα μοι γοῶν πληρώσας τοῦ Τρινώβου ἐξῆεν“ nepovídá nic o účelu toho posláni.

(2) Jsou to listiny: *Fejér*, Cod. dipl. Hung. IV., 3, str. 60, 199, 344, 345, 525. V., 1, str. 54, VII., 2, str. 73; *Wenczel*, Cod. dipl. Arpadianus VIII., str. 66, 196, XII., 12, pak listiny v Hazai ókmánytár, mně nepřístupné. — Soustavně o bojích těch pojednal *J. Pauler* v cit. článku ve Sborníku bulh. min. VII., str. 428, přihlížejce při tom k jejich vztahu k současným událostem uherským. Vhodně tu zejména upozorňuje, že slova listiny uveřejněné *Fejérem*, V., 1, 59: „Postmodum etiam quinque

vicibus de Bulgaria, scilicet bis cum nostra persona et ter cum aliis Baronibus nostris per nos in Bulgariam cum exercitu destinatis, dictus Mag. Reynoldus victoriosus laudabilem triumphum...reportavit“ — neznamenají pět výprav uherských do Bulhar, jak se dosud vykládalo, nýbrž patero vítězných srážek s Bulhary. — Zprávy kronikářů uherských mluví pouze povšechně o bojích Štěpána V., že prý dobyl Vidína a panovníka bulharského si podmanil. Srv. na př. Thurócze (*Schvandtner*, Ss. rer. Hung. I., 151). Zprávy takové mohou se týkati teprve bojů pozdějších.

(3) V čele Bulharů stál tehdy Jakub Svetoslav dle listiny u *Wenczela*, XII., 12. Jinak soudí *Pauler*, I. c.

dostalo se od otce za úděl Sedmihradska s přilehlými částmi Uher. R. 1261 pronikl k městu Vidinu, kde došlo k srážce mezi Uhry a Bulhary. Výsledek byl jistě nepříznivý pro Bulhary, protože oddíl vojska uherského pod magistrem Aegidiem pronikl plně a pále až pod samé Trnovo.¹ Jaké účastenství na bojích těch měl bán mačevský Rostislav, není známo; zemřel již koncem r. 1261 neb poč. r. 1262 a správy jeho území ujali se jeho oba nezletilí synové Michail a Bela² R. 1262 boje s Bulharskem ustaly účinkem domácích rozbrojů mezi Belou a Štěpánem. Pozdější obnovení válek nesouvisí již s osobou Mycesovou, nýbrž s vystoupením nového nápadníka trůnu bulharského, zmíněného již despoty Jakuba Svetoslava.

Z uherských zpráv o bojích s Bulhary nedovídáme se nic o věci, kterou bychom nejraději zvěděli, totiž jak dalece ony výpravy prospěly Mycesovi, a v kterých krajích udržoval se až do konečného útěku do Řecka. Zatím uvolnil se přátelský svazek, který až dosud poutal Konstantina k Řekům. Císař Michal VIII. dobyl r. 1259 rozhodného vítězství nad Epiroty, jejichž vládce Nikifor měl za manželku Marii, sestru carevny Iriny, a v červnu r. 1261 opanoval Cařihrad, čímž obnovil říši byzantskou v rozsahu ještě větším, než měla r. 1204. Úspěchy ty daly mu možnost jednati bezohledně i proti nedospělému spolucísaři Janovi IV. i proti bulharskému spojenci. V pros. 1261 dal odstrčeného Jana oslepiti a zavřel jej do kláštera. — Násilný ten skutek vzbudil trapný dojem u bulharských příbuzných nešťastného chlapce. Spojenecký svazek již dříve značně uvolněný roztrhl se na dobro. Cárice Irina jala se manžela pobádati k pomstě. Konstantinovo postavení bylo zatím patrně v zemi už tak upevněno,

(1) Zde nesouhlasím s *Paulerem*, který zpravu o výpravě Egidiově pod Trnovo v listině z r. 1269 u *Fejéra*, IV., 3, 525 vztahuje na dobu pozdějších bojů, po r. 1265, protože Egidius stal se teprve v tomto roce taverníkem. Právě-li se však v listině z r. 1269 „sub vexillo Aegidii, magistri tavernicorum nostrorum“, není proč bychom usílili se domýšleti, že Aegidius u ž v d o b ě v ý p r a v y měl jmenovanou hodnost. Král označil jej jednoduše hodností, kterou měl v době vydání listiny (1269), což není nic tak zvláštního.

(2) Rostislav jmenuje se jako nebožtík teprve r. 1264 (srv. pozn. 26), ale nepřímě lze o jeho úmrtí souditi z mírové smlouvy mezi Belou a Štěpánem z r. 1262 (*Fejér*, IV., 3, 78), Štěpán vzpomíná tu možnosti, „quod si in subsidium Michaelis Ducis, charissimi fratris nostri, exercitum aliquem mittere nos contingat“ — chlapec Michal jest tu tedy již samostatným vládařem. Srv. *Pauler*, I. c. 434. *Kláič* v *Děj. Bosny* (něm. překlad *Bojničítův* str. 114) smrt Rostislavovu bez udání pramene klade k r. 1263. Proč, není mi známo.

že nemusil se báti roztržky s dosavadním spojencem. Počal tedy r. 1262 válku útokem na území řecké. Vpadl do krajin, které ještě nedávno náležely k círství bulharskému a měly obyvatelstvo většinou slovanské, i zabral celou severní Makedonii až k horám albánským jmenovitě krajinu kolem Skopje, pak oblast Porečskou, Položskou a Prilěpskou.¹ Leč záhy byl přinucen odtud ustoupiti a obmeziti se na defensivu, a také potom postupovali Řekové vítězně. Bulharské území před válkou sahalo až k samé Drinopoli, jež ovšem byla v rukou Řeků. Nyní Řekové opanovali (1263—65) Plovdiv, Stanimaku a všechen kraj až k Balkánu. — Za těchto bojů Myces přese všechen nezdar Konstantinův pozbyl v zemi veškeré opory. Výpravy uherské nepomohly a tak nezbývalo mu nic jiného nežli přizpůsobiti se poměrům a vrhnouti se v náruč Řekům. Na konci udržoval se pouze v Mesembrii na Černém moři. R. 1265 smluvil se tedy s řeckým císařem, vydal mu toto město a uchýlil se pod jeho ochranu. Zároveň poddal se Řekům i Anchial. Okolí těchto měst dle Pachymera dobrovolně prý se poddávalo Řekům — máme-li v tom viděti ohlas nějaký dosavadních domácích rozbrojů, nelze nyní zjistiti. Konstantin rozzuřen jsa nezdarem válečným, jal se podporovati seldžuckého prince Azaddina, který od Řeků byl držán v zajetí v Enosu, ano povolal na pomoc i Tatary z jižní Rusi. Divoši tito přišedše poplenili Thrakii tak barbarsky, že dlouhý čas nebylo prý tam daleko široko spatřiti ni člověka, ni stád dobytka — ale politický nezdar Bulharů tím nebyl odčiněn v nejmenším.²

Myces uchýliv se po útěku z Bulharska k Řekům obdržel od císaře k obživě statky nad řekou Skamandrem poblíž staré Troje. Císař měl jej takorba v zásobě, aby v příležitější čas mohl s ním

(1) O útoku Bulharů na území řecké ničeho není v pramenech byzantských, ač podle nich počátek nepřátelství vyšel od Bulharů. Ale musíme se ho dohadovati podle listiny virpinské. Car Konstantin praví tam: „sřídšju carstvu mi vs dolneję zemľę (= Makedonii) obręte carstvo mi manastir velikomęčenika Christova Georgija...“ — a potvrzuje tomuto klásteru ležícímu u Skopje statky a práva v oblastech nahore jmenovaných. I nelze si představiti věc jinak, nežli že ono

potvrzení vyžádal si klášter, když Konstantin zaplavil ty kraje válkou. Podle mlčení pramenů řeckých a dle výsledku války pak jest patrno, že z nich ihned zase musil ustoupiti. Srv. *Jireček*, Děj. bulh. 234. Listina virpinská zachovala se ve stavu velmi porušeném. Též datum jest nečitelné, ale dle hořejšího připadá kol. r. 1262.

(2) O celém tom průběhu války mezi Řeky a Bulhary vypravují *Pachymeres* a *Gregoras* u *Strittera* II., 2, 754—757.

vystoupiti proti Bulharům. Ale nedošlo k tomu. Teprve o mnoho později, již po smrti Konstantinově, byl syn Mycesův — ten byl tehdy, jak se zdá, již mrtev — Jan „Asěn“ postaven jako řecký nápadník trůnu proti samozvanci Ivajlovi (r. 1279), ale po roce i on musil s nezdarem vrátiti se do Řecka. Pořečtění potomci jeho připomínají se v různých hodnostech v říši byzantské až do XV. století pod jménem „Asan“.¹

Tak skončilo v Bulharsku první období domácích rozbrojů, jež způsobeny byly náhlým a násilným pádem dynastie Asěnovců. Nečetné a zlomkovité zprávy, jež o bojích těch se zachovaly, nepodávají nám o nich jasného obrazu, vnitřní spojitosti mezi jednotlivými fakty musíme se namnoze pouze domýšleti. Odtud vychází pak v hrubých rysech asi takový průběh věcí: Car Michal Asěn přikloniv se příbuzensky i politicky k říši uherské dal se r. 1254 do války s Řeky, aby poznovu opanoval Thrakii a Makedonii, ale tříletý boj zůstal bez výsledku. Nezdar ten měl za následek velikou nespokojenost v zemi, již použil příbuzný carův Kaliman II., zavraždil cara a zmocnil se vlády i manželky jeho (1257). Ale tchán Michalův Rostislav mačevský narychlo přitřhl s vojskem, bezpochyby v dorozumění se stranou, jež přála dosavadní politice Michalově, opanoval Trnovo a dopomohl na trůn bulharský svaku Michalovu Mycesovi, v němž snad můžeme spatřovati sevastokratora Petra zmíněného ve smlouvě s Dubrovčany z r. 1253. Kaliman II. zatím na útěku zahynul. Proti neschopnému Mycesovi brzy pozdvihla se většina šlechty v dohodě a za spolupůsobení dvora řeckého a povznesla na trůn Konstantina, příbuzného srbských Ne-manjičů, jemuž císař nikejský Theodor II. dal svoji dceru za manželku (snad poč. r. 1258). V boji mezi oběma soupeři Myces podporován od Uhrů, Konstantin od Řekův. Přes to, že Uhři na svých výpravách pronikali do vnitra země, ano i na území řecké a přes to, že Konstantin smrtí Theodora II. pozbyl přední opory, zmocnil se přece jen v krátkce Trnova a celé země. Výpravy uherské měly jen ten výsledek, že domácí boj se o nějaký čas prodloužil a Myces teprve r. 1265 přinucen byl prchnouti z posledního zbytku své državy. Poněvadž Konstantin zatím r. 1262 zneřátoval se s obnovenou říší Byzantskou, Myces uchýlil se k Řekům a vydal jim Mesembrii.

(1) Srv. *Ducange*, *Familiae byzantinae*.

Následky domácích těch bojů pro Bulharsko byly velmi smutné. Uhři opanovali zemi braničevskou a nepřestali se vkládati do domácích rozbrojů v Bulharsku, Řekové pošinuli své hranice od Drinopole až k samému úpatí Balkánu, uvnitř pak jednota země silně byla porušena, vnitřní pořádek nadobro otřesen. Zkrátka byl jimi připraven smutný úpadek, v němž Bulharsko tonulo po celou druhou polovici XIII. století.
